

9. Словарь по этике / [ред. И.С. Кон]. – М. : Политиздат, 1983. – 445 с.
10. Сухоруков А.С. Жизнетворчество личности в динамике её смысловой системы : автореф. дис. на соиск. учёной степени канд. психол. наук : спец. 19.00.01 “Общая психология, психология личности, история психологии” / А.С. Сухоруков. – М., 1997. – 24 с.
11. Титаренко Т.М. Сучасна психологія особистості / Тетяна Михайлівна Титаренко. – К. : Марич, 2009. – 232 с.
12. Хьелл Л. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб. : Питер Пресс, 1997. – 608 с.

The article is sanctified to research of problems of vital choice as creative self-realization of personality. Attention is accented on that analysis of course of life of man as a sequence of vital events, his elections and decisions will give a complete idea about the orientation of the inner world to personality, evolution of her valued orientations. It is marked that a vital choice is the mechanism of cardinal transformation of vital senses, source of personality transformations, process of development of vital projects and in accordance with them structouration of own prospects.

Keywords: vital choice, vital senses, self-realization of personality, valued orientations.

Отримано: 22.02.2012 р.

УДК 159.923:613.42+316.346.2

В.А.Гупаловська, О.І.Володимирець

Психологічні особливості сексуальності чоловіків: результати емпіричного дослідження

Представлено результати емпіричного дослідження таких особливостей сексуальності чоловіків: сексуальна дозволеність, реалізованість, сексуальне лібідо, сексуальна задоволеність, установки стосовно сексуальності, сексуальні фантазії тощо. Досліджено взаємозв'язки деяких особистісних властивостей та акцентуацій характеру із особливостями сексуальності чоловіків. Здійснено порівняння особливостей ставлення до сексу та сексуальних проявів залежно від сімейного

статусу, наявності дітей, а також проведено порівняння із відповідними показниками у жінок.

Ключові слова: сексуальність, лібідо, сексуальні фантазії, сексуальна задоволеність, сексуальні установки, гендер.

Представлены результаты эмпирического исследования таких особенностей сексуальности мужчин: сексуальная дозволенность, реализованность, сексуальное либидо, сексуальная удовлетворенность, установки относительно сексуальности, сексуальные фантазии и тому подобное. Исследованы взаимосвязи некоторых личностных особенностей и акцентуаций характера с особенностями сексуальности мужчин. Осуществлено сравнение особенностей отношения к сексу и сексуальных проявлений в зависимости от семейного статуса, наличия детей, а также выполнено сравнение с соответствующими показателями у женщин.

Ключевые слова: сексуальность, либидо, сексуальные фантазии, сексуальная удовлетворённость, сексуальные установки, гендер.

Вивчення особливостей сексуальності чоловіка і жінки, їх взаємозв'язків із психологічними властивостями останнім часом входять до найбільш активно обговорюваних наукових тем. У процесі теоретичного аналізу ми виокремили особливості сексуальності чоловіків, які стосуються сексуальних реакцій, їх біологічного та психологічного підґрунтя, особливостей інтерпретації самими чоловіками та жінками. Особливості наявні також у статевій поведінці і базуються вони часто на соціальних та гендерних стереотипах і очікуваннях. Із теоретичних джерел та досліджень відомі особливості сексуальних фантазій чоловіків і жінок та їх змісту. **З метою** вивчення таких особливостей сексуальності чоловіків, як сексуальна дозволеність, реалізованість, сексуальне лібідо, сексуальна задоволеність установок стосовно сексуальності, сексуальних фантазій, досліджено взаємозв'язки особистісних властивостей та акцентуацій характеру із особливостями сексуальності, порівняння особливостей ставлення до сексу та сексуальних проявів залежно від сімейного статусу, віку, наявності дітей тощо ми провели психологічне опитування 165 осіб (78 чоловіків та 87 жінок, використавши такі методики: опитувальник BRSI С.Бем, тест діагностики акцентуацій характеру Леонгарда-Шмішека, фрайбурзький персонологічний опитувальник (FPI), тест для визначення особливостей сексуальності Айзенка-Вільсона, тест виявлення установок стосовно сексуальності [1] та опитувальник сексуальних фантазій [2]).

Дослідження проводилося індивідуально. Кожен досліджуваний отримав тексти опитувальників та бланки для внесення відповідей. Вік досліджуваних чоловіків від 20 до 50 років. 36 осіб

(46%) неодружені, 42 особи (54%) одружені. 47 досліджуваних чоловіків (60%) не мають дітей, 31 (40%) мають власних дітей. За освітою 8 осіб (10%) мають середню освіту, 16 осіб (21%) – середню спеціальну і 54 досліджуваних (69%) – вищу освіту.

Контрольна група – 87 жінок. Вік досліджуваних від 17 до 47 років: 36 жінок (41%) неодружені, 51 жінка (59%) – заміжня. 50 досліджуваних жінок (57%) не мають дітей, 37 (43%) мають власних дітей. За освітою 10 осіб (11%) мають середню освіту, 24 особи (28%) – середню спеціальну і 53 досліджуваних (61%) – вищу.

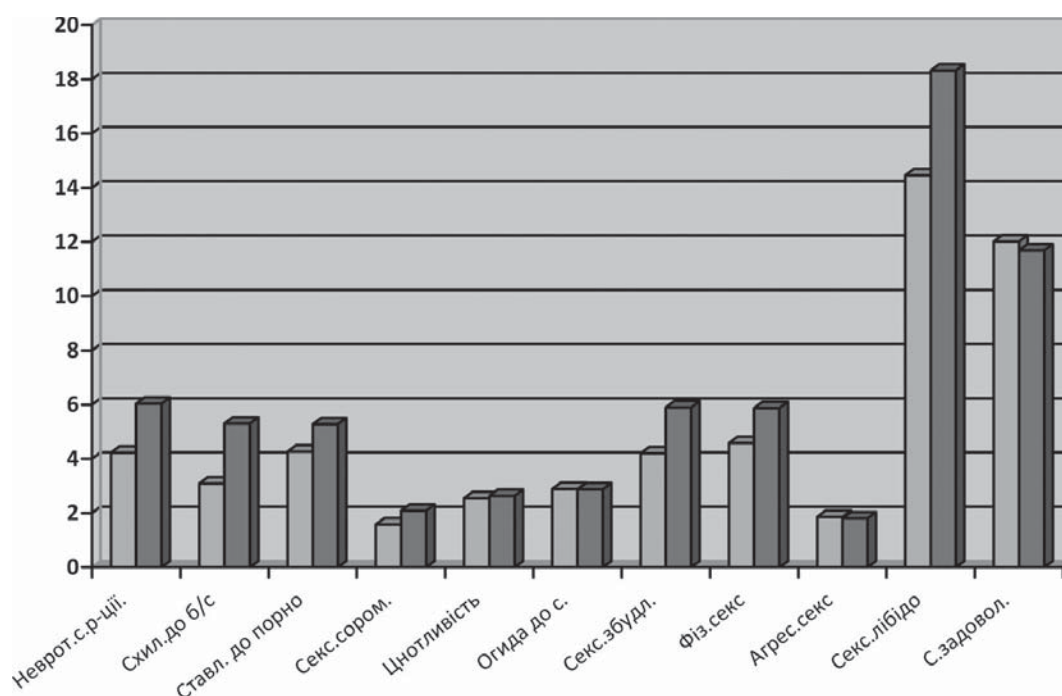

Рис.1. Емпіричні дані за методикою на визначення особливостей сексуальності (Айзенка-Вільсона) в групі чоловіків та жінок

За результатами методики Айзенка-Вільсона, скерованої на визначення особливостей сексуальності, встановлено, що у чоловіків досить вираженими є такі властивості, як реалізованість (8,1 бала – 68% від максимальної кількості), ставлення до порнографії (5,3 – 66%), сексуальна збудливість (5,9 – 66%), сексуальна вдоволеність (11,7 – 62%), прийняття фізичного сексу (5,9 – 59%) та дозволеність (7,9 – 56%), сексуальне лібідо (18,3 – 51%); трохи менше виражені властивості за такими шкалами, як невротичні сексуальні реакції (6,0 – 46%), сексуальна маскуліність (22,9 – 46%); найнижчі результати за шкалою схильності до безособового сексу (5,3 – 38%), сексуальної сором'язливості (2,1 – 35%), відрази до сексу (2,9 – 33%), прийняття агресивного

сексу (1,8 – 30%) та цнотливості (2,6 – 29%) (рис.1). Як видно із вищесказаного, опитані чоловіки (за усередненими даними) вважають себе реалізованими і вдоволеними сексуально, сексуально збудливі, володіють доволі вираженим лібідо, позитивно ставляться до чисто фізичного сексу, порнографії та не відчують особливих перешкод у сексуальних утіхах. Найнижчими є показники цнотливості, відрази до сексу, прийняття агресивного сексу та сором'язливості, що загалом є позитивною тенденцією. Однак, доволі високим є показник сексуальної невротичності.

Отже, як видно з рис. 1, чоловіки загалом за більшістю показників перевершують жінок. Фактично однаковими є показники неприйняття агресивного сексу, відрази до сексу, цнотливості, чоловіки дещо сором'язливіші. Привертає увагу той факт, що чоловіки менше сексуально вдоволені, ніж жінки. Ймовірно, це пов'язано із більшими сексуальними запитами та очікуваннями чоловіків.

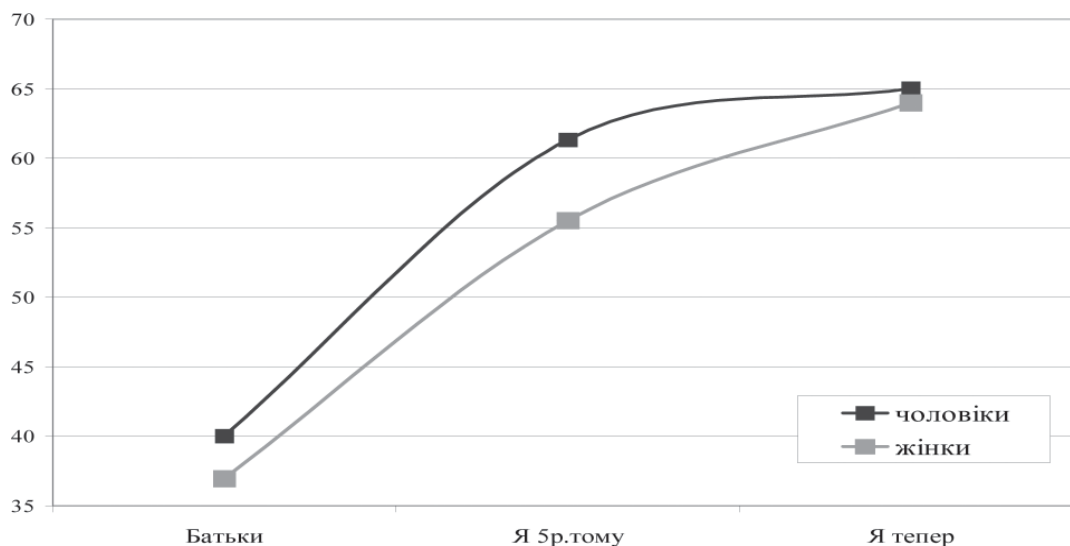

Рис.2. Результати за методикою на визначення установок щодо сексуальності в експериментальній та контрольній групах

Тест виявлення установок щодо сексуальності уможливив виявлення рівня ліберальності та його динаміку. Як видно з графіка (рис.2.), чоловіки мають невеликий рівень вираженості стереотипів у сексуальній сфері, що відображається у показнику ліберальності (65). Порівнюючи себе зараз і 5 років тому, чоловіки виявляють зростання ліберальності (61,3% – 5 років тому і 65 зараз). У жінок ця зміна різкіша (55,5% – 5 років тому і 64% зараз). Оцінки батьків нижчі середнього (і чоловіки і жінки (40% і 36,9% відповідно). Тобто, по-перше, респонденти (і чоловіки, і жінки) переважно

оцінюють погляди своїх батьків стосовно сексуальності як консервативні; по-друге, погляди опитаних досить відмінні від батьківських – лояльніші та розкутіші.

Опитувальник сексуальних фантазій показав, що у чоловіків найменше виражені фантазії про одностатеві стосунки: фантазія про секс з партнером своєї статі (1,11%) і фантазії про розглядання, цілування та дотики до тіла партнера своєї статі (1,42%), фантазії про садистичні чи мазохістичні елементи в сексі (причиняти біль) (1,22%) та фантазії про ексібіціонізм (хтось спостерігає за мастурбацією) (1,47%).

До найприємніших сексуальних фантазій можна віднести: орально-генітальний сексуальний контакт (3,8%), сексуальні стосунки з симпатичним приємним партнером (3,7%), споглядання оголеного тіла симпатичної людини (3,7%) (див. рис.3).

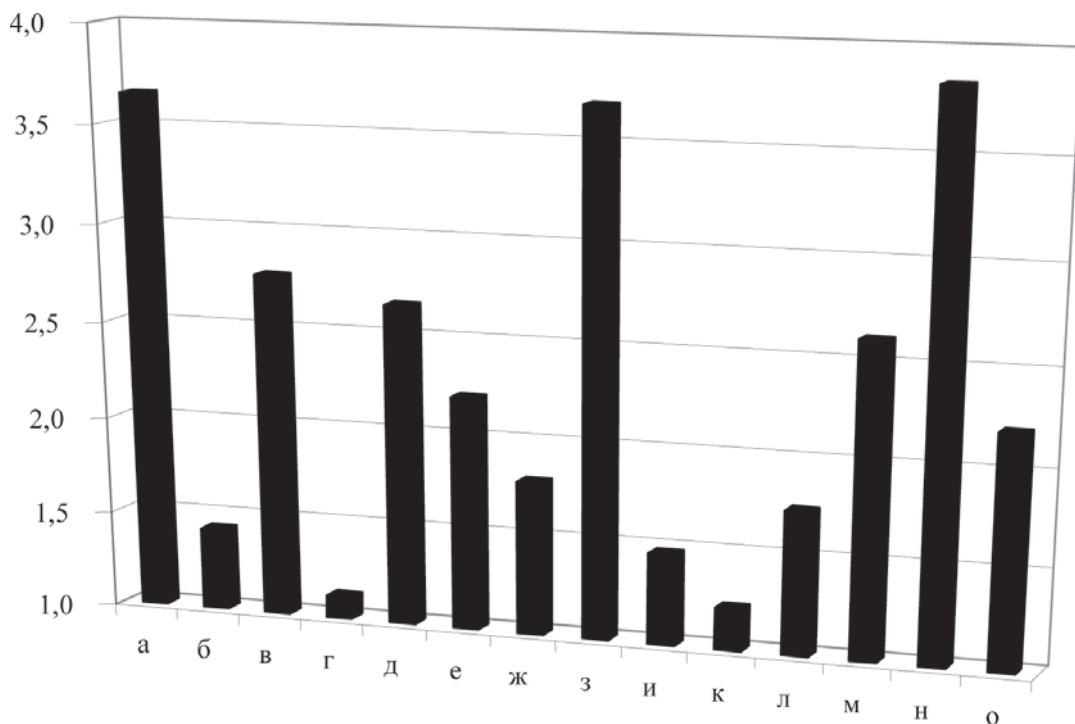

Рис.3. Емпіричні дані за методикою на визначення сексуальних фантазій чоловіків: а – секс з симпатичним партнером; б – дотики до партнера своєї статі; в – спонтанний секс з незнайомцем; г – секс з партнером своєї статі; д – споглядання за парою, яка займається сексом; е – ви примушуєте до сексу; ж – вас примушують до сексу; з – розглядання тіла симпатичної людини; и – за вами спостерігають при мастурбації; к – ви або вам роблять боляче; л – плата за секс; м – ви або вас зв'язують під час сексу; н – орально-генітальний секс; о – груповий секс або оргія

Порівняльний аналіз проводився з використання критерію *t*-Ст'юдента на рівні значущості 0,01. Для порівняння в експериментальній групі підставою виступали два показники: сімейний стан та наявність дітей. Також порівнювалися результати чоловіків і жінок.

Порівняння чоловіків, які мають власну сім'ю, і чоловіків, які сім'ї не мають, не виявило відмінностей у прояві сексуальних реакцій, сексуальних фантазіях чи установках щодо сексуальності. Проте встановлено відмінності в акцентуаціях характеру: гіпертимний, емотивний та демонстративний типи більше виражені у чоловіків, які не мають власної сім'ї. Такі результати відображають вплив сімейних стосунків на особливості відчуття себе, способи реагування та поведінку. Наявність сім'ї спонукає до постійної необхідності знаходити компроміси у гострих ситуаціях, поступатися, часто стримувати себе, думати не лише про задоволення своїх потреб, але і потреб близьких (дружини, дітей тощо).

Порівнюючи дані у підгрупах чоловіків, які мають дітей, і чоловіків, які дітей не мають, було встановлено статистично значимі відмінності у маскулінності. Чоловіки, які не мають дітей, маскулічніші (6,37%), ніж чоловіки, які мають власних дітей (5,25%). Це може свідчити про важливість для чоловіків відповідати соціальним стереотипам мужності і про вплив цих стереотипів на сприйняття себе. При наявності власних дітей чоловікові доводиться за ними періодично доглядати, що підвищує рівень чуйності, чутливості до потреб іншої людини, доброти. Розвиток вищевказаних рис та сімейних цінностей корелює із показниками фемінності. Отже, рівень маскулінності у чоловіків, які мають власних дітей, знижується.

Сексуальні реакції у чоловіків, які мають дітей, і чоловіків, які дітей не мають, також відрізняються, зокрема у ставленні до безособового сексу: у чоловіків, які не мають дітей, показник нижчий (4,59%), ніж у чоловіків, які мають дітей (6,34%) (рис.4).

Застрагаючий тип акцентуації характеру більше виражений у чоловіків, які мають дітей (13,69%), ніж у чоловіків, які дітей не мають (11,87%) (рис.5). Це може свідчити про більшу одноманітність життєвих ситуацій одружених чоловіків, насиченість і повторюваність емоційних переживань у зв'язку з необхідністю виховувати дітей, спілкуватися з ними, включатися в їх переживання. Окрім цього, необхідність стримувати негативні емоції, не виплескувати їх безпосередньо в сім'ї, з дітьми. Це також призводить до накопичення афекту.

При порівнянні за *T*-критерієм Ст'юдента груп чоловіків і жінок, було отримано наступні результати: рівень маскулінності у чоловіків

(15,3%) є значимо вищим, ніж у жінок (12,9%), показники фемінності – навпаки (12,6% і 14,9% відповідно). Такий результат відображає закономірні тенденції в соціумі, коли, не зважаючи на всі впливи, інверсію ролей, чоловіки зберігають, в основному, маскулінні тенденції, а жінки – фемінні. Ці результати дублюються іншими методиками, де є шкали маскулінності-фемінності, і також є статистично значимими: FPI 5,9% і 4,8% відповідно; методика на визначення особливостей сексуальності: 22,9% і 18,99% відповідно.

Застрагаючий тип акцентуації характеру в контрольній групі жінок (10,4%) проявлено нижче, ніж у чоловіків (12,4%). Це відображає менше прагнення до побудови контактів і більшу орієнтацію на діяльність, яка характерна для чоловіків.

За методикою на визначення особливостей сексуальності виявлено значимі відмінності у показниках: невротичні сексуальні реакції, схильність до безособового сексу, ставлення до порнографії, сексуальна збудливість та фізичний секс. Як видно з діаграми (рис.4), кожен із цих показників більше виражений у чоловіків.

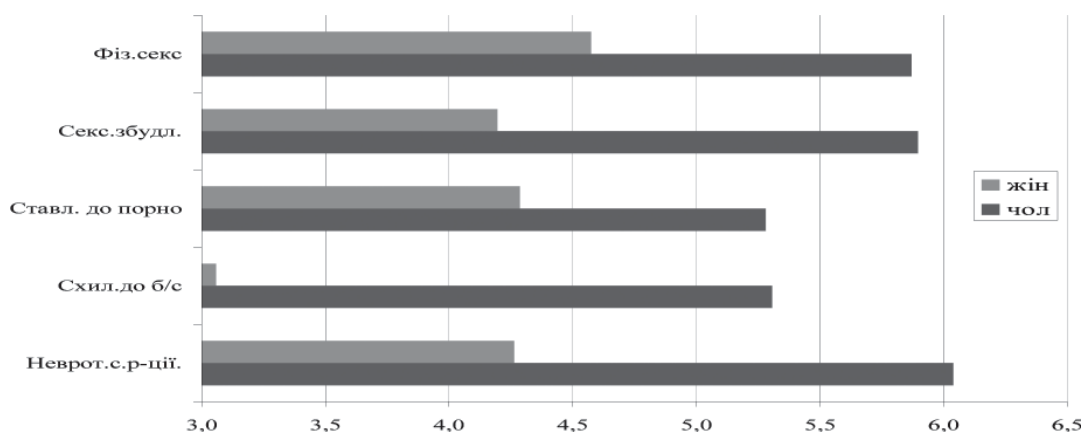

Рис. 4. Результати порівняльного аналізу емпіричних даних: статистично значущі відмінності в сексуальних реакціях між чоловіками і жінками

У чоловіків також більше виражені інтегральні шкали, зокрема сексуальне лібідо (у чоловіків – 22,9%, у жінок – 18,99%). Такі результати свідчать про більшу силу сексуального потягу у чоловіків, схильність до тілесного переживання сексуального контакту без особливих душевних хвилювань, акцент на фізіологічній та естетичній складових сексуального контакту. Переважання рівня невротичних сексуальних реакцій говорить про те, що чоловіки більше стурбовані сексуальною стороною життя, питаннями, які пов'язані з сексом більше, ніж жінки.

Методика на виявлення сексуальних фантазій показує, що чоловіки і жінки відрізняються не лише реальними проявами

сексуальних реакцій, але і у фантазіях про сексуальне життя, при чому, як і згідно аналізу результатів методики Айзенка-Вільсона, прояви фантазії у чоловіків також більше виражені, ніж у жінок (рис.5). Статистично значимі відмінності виявлено в показниках фантазій: “ви примушуєте до сексу” (2,2% чоловіки і 1,4% жінки), “розглядання оголеного тіла симпатичної людини” (3,7% і 2,6% відповідно), “плата за секс проститутці” (1,7% і 0,9% відповідно), “орально-генітальний секс” (3,8% і 2,9% відповідно), “груповий секс або оргія” (2,2% і 1,3% відповідно).

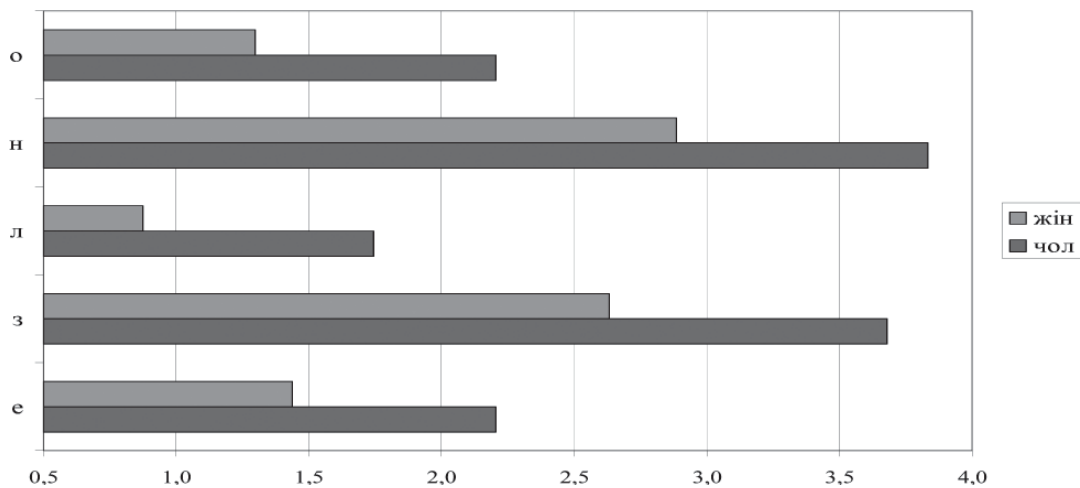

Рис.5. Результати порівняльного аналізу емпіричних даних: відмінності в сексуальних реакціях між чоловіками і жінками: е – ви примушуєте до сексу; з – розглядання тіла симпатичної людини; л – плата за секс; н – орально-генітальний секс; о – груповий секс або оргія

Статистично значимих відмінностей за методикою виявлення сексуальних установок не виявлено.

Кореляційний аналіз проводився з використанням критерію г-Пірсона на рівні значущості 0,01. У групі чоловіків значимі зв'язки особливостей сексуальності з особистісними властивостями є наступними:

- дозволеність – демонстративний тип акцентуації ($r=0,51$);
- реалізованість – врівноваженість ($r=0,45$);
- реалізованість – гіпертимний тип акцентуації ($r=0,42$);
- невротичні сексуальні реакції – емотивний тип акцентуації ($r=0,38$);
- схильність до безособового сексу – товариськість ($r=-0,68$);
- сексуальна сором'язливість – фемінність ($r=0,40$);
- фізичний секс – маскулітність ($r=0,44$);

- агресивний секс – маскуліність ($r=0,60$);
- сексуальне задоволення – врівноваженість ($r=0,60$);
- установки стосовно сексуальності тепер – сексуальна збудливість ($r=-0,87$).

Отже, чоловіки з маскуліним типом психологічної статі орієнтовані більше на фізичну (фізіологічну) складову сексуальності, більше задоволення отримують від фізичних контактів, можуть бути схильні до агресивних дій. Чоловіки, які мають високий рівень фемінності, схильні проявляти сором'язливість в сексуальних стосунках.

Легке ставлення до сексу, відсутність стурбованості проблемами невинності притаманні чоловікам зі схильністю до демонстративності. Це може бути одним із способів привертати до себе увагу.

Загальна задоволеність чоловіка своїм сексуальним життям зростає при стабільності та стійкості емоційних переживань і психічних станів, відсутності істеричності; чим вища активність чоловіка, тим більше задоволення він отримує.

При високому рівні контактності, дружелюбності у чоловіків розширюється сексуальна сфера, партнер стає важливим не лише в плані сексу, зростає цікавість та інтерес до особистості, яка поруч, до її переживань та потреб, знижується безособовість у сексуальному контакті.

Встановлено, що психологічна стать пов'язана із екзальтованим типом акцентуації ($r=0,42$), а також із такими особистісними особливостями, як спонтанна агресивність ($r=0,59$), врівноваженість ($r=0,38$) та із віком ($r=-0,42$). Такі результати свідчать про те, що чоловіки, які прагнуть відповідати соціальним стереотипам мужності, менш альтруїстичні, неемпатійні, не проявляють почуттів. З одного боку, це може бути наслідком соціально стереотипізованого виховання, згідно з яким чоловік не має проявляти своїх емоцій, а повинен ховати їх глибоко всередині. А з другого – при закритості та низькій контактності зі світом може складатися враження, що чоловік є мужнім.

Спонтанна агресивність ілюструє імпульсивність поведінки. Відповідно, у чоловіків, яким притаманний фемінний тип психологічної статі, більше виражена недостатність контролю поведінки у відповідь на конкретні вимоги, схильність до зовнішньо немотивованих, частіше агресивних вчинків і дій, які протікають короткочасно, виникають і призупиняються раптово. Якщо розглядати взаємозв'язок врівноваженості і психологічної статі, то варто зазначити, що врівноваженість, яка передбачає стійкість до стрес-факторів, більше відповідає стереотипу мужності. Згідно

наших результатів, врівноваженість є вищою у чоловіків з фемінним типом психологічної статі. Такі результати можна пояснити тим, що фемінні чоловіки можуть бути під тиском соціальної думки і для того, щоб зберегти себе, у них розвивається більша стійкість до стресу, що базується на упевненості в собі, оптимістичності і активності.

Відмінності психологічної статі у зв'язку з віком чоловіків відображає розвиток гнучкості у поведінці. У молодшому віці, коли чоловік є більш гнучким, він "шукає себе". Чим далі, тим більше їх поведінка стає ригідною, і вони більше адаптують свою поведінку під соціальний стереотип мужності.

Вік досліджуваних пов'язаний з такими характеристиками як сором'язливість ($r=0,62$), збудливий тип акцентуації ($r=0,44$), дозволеність ($-0,43$), ставлення до порнографії ($-0,57$) та установки стосовно сексуальності ($0,48$). З віком у чоловіків спостерігається зростання тривожності, скутості, невпевненості, наслідком чого є труднощі в соціальних контактах. Це може бути пов'язано із зростанням очікувань як зі свого боку, так і з боку інших. У старшому віці важче переносяться поразки та невдачі, оскільки вже є певний досвід, який, на думку оточення, мав би вберегти від неуспіху. І таким чином зростає тривожність і неспокій.

Мультифакторний аналіз. За допомогою мультифакторного аналізу в групі чоловіків було виокремлено 8 латентних факторів, що можна побачити на графіку факторних навантажень (рис.6). Факторна структура описує 83,9 відсотків розсіювання даних. Подальше виділення факторів було недоцільним у зв'язку з їх невисокою значимістю.

Перший фактор – "Реалізованість" – сформовано такими властивостями. як товарицькість ($0,87\%$), врівноваженість ($0,83\%$), сімейний стан ($0,58\%$), освіта ($0,57\%$), невротичні сексуальні реакції ($0,57\%$), сексуальна реалізованість ($0,56\%$), фантазія "ви або вас зв'язують під час сексу" ($0,56\%$), стереотипи стосовно сексуальності тепер ($0,56\%$), екзальтований тип акцентуації ($0,54\%$), наявність дітей ($0,53\%$), схильність до безособового сексу ($0,52\%$), стереотипи батьків ($0,52\%$), власні стереотипи ($0,52\%$) та маскулітність ($0,51\%$). Даний фактор описує середньостатистичний портрет сексуально реалізованого чоловіка. Одружений освічений маскулітний чоловік зі стабільними стереотипами, що відповідають батьківським, який має дітей, емоційний, дещо вразливий, схильний до невротичних сексуальних реакцій, для якого секс став до певної міри одноманітним, вважає себе товарицьким, врівноваженим та реалізованим.

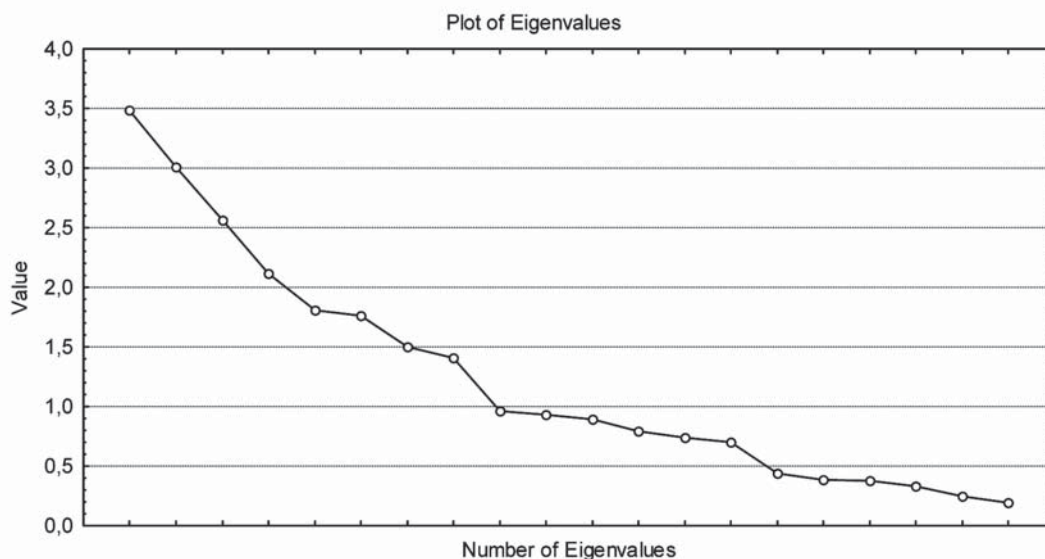

Рис.6. Графік факторних навантажень в групі чоловіків

Другий фактор – “Стійкість стереотипів” – включає циклотимний тип акцентуації характеру (-0,91), сприйняття стереотипів у сексі 5 років тому (0,76) і сприйняття стереотипів у сексі тепер (0,71), невротичність (-0,56), сексуальні фантазії “спонтанний секс з незнайомцем” (0,57), та “споглядання за парою, яка займається сексом” (0,54). Наявність стійкості на другому місці у списку факторів відображає актуальність для чоловіків стійкості емоційного стану та настрою. Стійкість стереотипів надає чоловікам емоційної стабільності, зменшує невротичність та сприяє схильності до традиційних сексуальних фантазій.

Третій фактор – “Активність” – включає характеристику екстраверсії (0,84%), дозволеність у сексі (0,7%) та спонтанна агресивність (0,52%). Отже, для чоловіків важливим є спрямованість діяльності та активності назовні. Чоловіки схильні докладати активних зусиль для задоволення своїх потреб і бажань. Часто не помічають при цьому перешкод, стають домінантними, агресивними.

На четвертому місці у списку факторів – психологічна стать (0,78%), депресивність (0,51%), гіпертимність (0,51%), сексуальна фантазія “вас примушують до сексу” (0,53%). Така ситуація свідчить про те, що для чоловіків важливим є поняття мужності, стійкості, впевненості у своїх можливостях, рішучості, сміливості, неприйнятті мазохізму, тобто чинників, які передбачені соціальним стереотипом маскулінності. Очевидно, що відповідність соціальним стереотипам є для чоловіків актуальною, хоча пов’язана з депресивністю. Виходячи з цього, даний фактор можна назвати “Маскулінність”.

П'ятий фактор, який пояснює 9 відсотків дисперсії даних, – “Вразливість”. Із найвищими факторними внесками до нього увійшли схильність до невротичних сексуальних реакцій (0,99%), емоційна лабільність (0,86%). Даний фактор описує чутливість чоловіків до оцінок і результатів, зокрема, в сексуальній сфері. Вони важко переживають будь-які неуспіхи в сексуальній сфері і схильні вважати це особистим провалом. Іноді це може проявлятися у нестійкості емоційного стану, підвищеній збудливості та дратівливості.

Шостий фактор включає в себе демонстративний та екзальтований типи акцентуації характеру (0,99% та 0,72% відповідно), сексуальну фантазію “секс з симпатичним партнером” (0,59%), схильність до агресивного сексу (0,54%). Він відображає легкість встановлення контактів з прагненням до лідерства, жаданням влади і похвали, високу пристосовуваність до людей і в той же час схильність до інтриг. Даний фактор показує важливість для чоловіків лідерства, самовпевненості та високого рівня домагань. Такі властивості роблять прийнятним агресивний секс з обов'язково привабливою партнеркою. Даний фактор можна назвати “Лідерство”.

Сьомий фактор – “Чуттєвість” – сформований несхильністю до фізичного сексу (-0,91) та агресивного сексу (-0,79), дистимією (0,58%), сором'язливістю (0,54%), сексуальним лібідо (0,49%). Звідси випливає, що сором'язливі чоловіки, схильні до зниженого настроєвого фону, заперечують можливість чисто споживацького фізичного та агресивного сексуального контакту. Зворотні показники за цим фактором ілюструють потребу в чуттєвості, ніжності, духовності. Ймовірно, сором'язливість перешкоджає сексуальній активності, тому таким чоловікам притаманне певне напруження, пов'язане із нереалізованістю лібідо.

Восьмий фактор сформований показником віку досліджуваного (0,77) та сімейним станом (0,73), реактивною агресивністю (0,60). Це свідчить про зміну особистісних характеристик, потреб та способів їх задоволення з віком. Тому цей фактор можна назвати “Зрілість”.

Підсумки. У процесі гендерної соціалізації здійснюється певна деформація розвитку особистості, оскільки одні сторони особистості (що відповідають гендерним стереотипам) заохочуються і підсилюються, а інші (що таким стереотипам суперечать) – навпаки, забороняються та затримуються в розвитку. Починаючи з раннього дитинства дівчаток і хлопчиків примушують діяти за певним сценарієм, що пов'язано не лише з розвитком відповідних фемінним

чи маскулінних рис, а й з життєвими виборами. Згідно з ними чоловіки й жінки обирають форми життєвого шляху, що відповідають гендерним стереотипам, а не особистісним потенціям, покликанню тощо.

Для чоловіків підвищене значення сексуальної активності має важливі соціально-психологічні наслідки. Чоловіча сексуальність була і залишається предметом своєрідного культу. Чоловіки схильні до “техніцизму” сексуального мислення: для чоловіка інтимна близькість – це, перш за все, статевий акт. Все інше – попередні ласки, ніжності прояви після закінчення коїтусу – здається другорядним, необов’язковим.

Внаслідок інструментальності і змагальності свого стилю життя багато чоловіків не довіряють власним переживанням і потребують об’єктивного підтвердження своєї сексуальної ефективності.

Опитувальник сексуальних фантазій показав, що у чоловіків найменше виражені фантазії про одностатеві стосунки: фантазія про секс з партнером своєї статі і фантазії про розглядання, цілування та дотики до тіла партнера своєї статі, фантазії про садистичні чи мазохістичні елементи в сексі (причиняти біль) та фантазії про ексгібіціонізм (хтось спостерігає за мастурбацією). До найприємніших сексуальних фантазій можна віднести: оральнo-генітальний секс, секс з симпатичним приємним партнером, споглядання оголеного тіла симпатичної людини.

Результати порівняльного аналізу свідчать про більшу силу сексуального потягу у чоловіків, схильність до тілесного переживання сексуального контакту без особливих душевних хвилювань, акцент на фізіологічній та естетичній складових сексуального контакту. Переважання рівня невротичних сексуальних реакцій говорить про те, що чоловіки стурбовані сексуальною стороною життя, питаннями, які пов’язані із сексом більше, аніж жінки.

Кореляційний аналіз показав, що чоловіки з маскулінним типом психологічної статі орієнтовані більше на фізичну (фізіологічну) складову сексуальності, більше задоволення отримують від фізичних контактів, можуть бути схильні до агресивних дій. Чоловіки, які мають високий рівень фемінності, сором’язливі в сексуальних стосунках, однак прагнуть душевності. Легке ставлення до сексу, відсутність стурбованості проблемами невинності, притаманні чоловікам зі схильністю до демонстративності. Це може бути одним із способів привертати до себе увагу.

Як було з’ясовано, потреба відповідати соціальним стереотипам мужності виражається в тому, що такі чоловіки менш альтру-

їстичні, не проявляють почуттів. З одного боку, це може бути наслідком виховання відповідно до того, що чоловік не має проявляти своїх емоцій, а ховати їх глибоко всередині. А з другого – при закритості та низькій контактності зі світом може складатися враження, що чоловік є мужнім.

An empirical study of such features as: allowing, implementing in sex, sexual libido, sexual satisfaction, accentuation of character, setting about sexuality, sexual fantasies and more. Comparison of features of attitude to sex and sexual manifestations, depending on marital status, presence of children, and by comparison with the corresponding figures in women.

Keywords: sexuality, sexual fantasies, sexual installation, gender.

Отримано: 14.02.2012 р.

УДК 159.922.4“19”

І.В.Данилюк

Становлення етнічної психології як науки в другій половині XIX століття

У статті здійснено спробу аналізу описового етапу становлення етнічної психології як науки.

Ключові слова: психологія народів, М. Лацарус, Г. Штайнталь, В. Вундт, Г. Лебон.

В статье осуществлена попытка анализа описательного этапа становления этнической психологии как науки.

Ключевые слова: психология народов, М. Лацарус, Г. Штайнталь, В. Вундт, Г. Лебон.

У середині XIX ст. німецькі вчені приват-доцент кафедри загального мовознавства Берлінського університету Герман Штайнталь (1823–1893) та філософ Моріц Лацарус (1824–1903) стали фундаторами нової дисципліни – психології народів. Вважають, що саме з їхніми іменами пов'язаний новий етап – становлення етнічної психології як самостійної дисципліни. З самого початку не було сумнівів у тому, що нова дисципліна